

РЕСПУБЛИКА БУРЯТИЯ

БУРЯАД УЛАСАЙ

ЗАКОН

ХУУЛИ

**Буряад Уласай «Ахын аймаг» гэхэн
нютагай засагай байгууламжын бүридэлдэ ородог
бүхы сомонуудые нэгэдүүлхэ аргаар шэнэлэн хубилгаха болон шэнээр
байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжада нютагай засагай
тойрогой эрхэ зэргэ олгохо тухай**

*Буряад Уласай Арадай Хурал
2024 оной декабрийн 17-до
баталан абаа*

Тус Хууляар «Оросой Холбоото Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын юрэнхы заршамууд тухай» гэхэн 2003 оной октябрийн 6-ай № 131-ФЗ Холбоото уласай хуулийн 13-дахи сатьягай 3.1-1-дэхи хубийн ёһоор (саашадаа – Холбоото уласай хуули) Буряад Уласай «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын бүридэлдэ ородог бүхы сомонуудые: Өөрлигэй сомон, Бүрэн-Голой сомон, Саяанай сомон, Һоёдой сомон, – нэгэдүүлхэ түхэлөөр шэнэлэн хубилгалга бээлүүлэгдэхэ.

Шэнэлэн хубилгалга Буряад Уласай «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын (саашадаа - «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжа) үүсхэлээр, нэгэдүүлэгдэжэ байһан сомон бүхэнэй болон «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаануудай элирхэйлһэн нютагай засагай аймагай бүридэлдэ ородог бүхы сомонуудай хүн зоной зүбшөөлөөр бээлүүлэгдэнэ.

1-дэхи статья

1. «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын бүридэлдэ ородог бүхы сомонуудые: Өөрлигэй сомон, Бүрэн-Голой сомон, Саяанай сомон, Һоёдой сомон, – нэгэдүүлхэ аргаар шэнэлэн хубилгаха болон шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжада нютагай засагай тойрогой эрхэ зэргэ олгохо.

2. «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын бүридэлдэ

ородог сомонууд (саашадаа – шэнэлэн хубилгагдажа байһан сомонууд) болон «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжа тус Хуулийн хүсэндөө ороһон үдэрһөө нютагай засагай байгууламжануудай эрхэ зэргэ алдаха.

3. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын байгуулагдаһан үдэрөөр тус Хуулийн хүсэндөө ороһон үдэр тоологдохо.

4. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжые байгуулхада, шэнэлэн хубилгагдажа байһан сомонуудай бүридэлдэ ородог һуурин газарнуудай, мүн Буряад Уласай Ахын аймагай дэбисхэр дээрэхи бусад захиргаанай-дэбисхэрэй хубинуудай (аймагай, хүдөөгэй зүблэлэй ба сомонуудай) эрхэ зэргэ хубилхагүй.

2-дохи статья

1. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын захиргаанай түбөөр Өөрлиг һууриние тодорхойлон, тэрээндэ «Буряад Уласай Ахын хоёдой нютагай засагай тойрог» гэхэн нэрэмжэ олгохо.

2. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын хилэнүүд «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын хилэтэй тудана болон «Буряад Уластахи нютагай засагай байгууламжануудай хилэнүүдые тогтоолго, байгуулалга ба эрхэ зэргэ олголго тухай» гэхэн 2004 оной декабриин 31-эй № 985-III Буряад Уласай Хууляар тогтоогдодог.

3-дахы статья

1. Хубилгагдажа байһан сомонуудай болон «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанууд шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нэгэдэхи зарлалай түлөөлэлгэтэ зургаанай түрүүшын зүблөөнэй үнгэргэгдэхэ үдэр болотор бүрин этигэмжэнүүдээ бээлүүлхэ.

Хубилгагдажа байһан сомонуудай болон «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын засаг дарганар шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын түрүүшын засаг даргын тушаал эзэлхэ үдэр болотор бүрин этигэмжэнүүдээ бээлүүлхэ.

Хубилгагдажа байһан сомонуудай болон «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын нютагай захиргаанууд шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нютагай захиргаанай бүрилдүүлэгдэхэ үдэр болотор бүрин этигэмжэнүүдээ бээлүүлхэ.

«Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын шалгалта-тоололгын зургаан шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын шалгалта-тоололгын зургаанай бүрилдүүлэгдэхэ үдэр болотор бүрин этигэмжэнүүдээ бээлүүлхэ.

2. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай бүрилдүүлэгдэтэр Холбоото уласай

хуулийн 14-дэхи ба 15-дахи статьянуудай ёһоор зохистой дэбисхэрнүүд дээрэ шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нютагай удха шанартай асуудалнуудые шийдхэхэ талаар бүрин этигэмжэнүүдые хубилгагдажа байһан сомонуудай болон «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанууд бээлүүлхэ.

3. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанууд эрхэ мэдэлэйнгээ ёһоор Оросой Холбоото Уласай гүрэнэй засагай зургаануудтай, Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудтай, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудтай, хубиин ба хуулийн эрхэтэ нюурнуудтай харилсаануудта хубилгагдажа байһан сомонуудай болон «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай эрхэ залгамжалагша болодог. Эрхэ залгамжалал тухай асуудалнууд шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нютагай засагай хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр гуримшуулагдаха ёһотой.

4. Хубилгагдажа байһан сомонуудай болон «Муяын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай гү, али тэдэнэй хабаадалгатайгаар урид байгуулагдаһан нютагай захиргаануудай зургаанууд, нютагай засагай эмхи зургаанууд, үйлэдбэрийн эмхинүүд болон эмхинүүд тушаа эрхэ залгамжалгын асуудалнуудые шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нютагай засагай хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр гуримшуултар зохистой нютагай захиргаануудай зургаанууд, нютагай засагай эмхи зургаанууд, үйлэдбэрийн эмхинүүд болон эмхинүүд анханайнгаа эмхидхэлэй болон хуули ёһоной түхэлөөрөө ажаябуулгаяа бээлүүлхээр байдаг.

5. Хубилгагдажа байһан сомонуудай болон «Муяын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай баталан абаһан нютагай засагай хуули ёһоной шийдхэбэринүүд холбоото уласай хуулинуудта болон Оросой Холбоото Уласай бусад гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдтэ, Буряад Уласай Үндэһэн хуулида, Буряад Уласай хуулинуудта болон бусад гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдтэ, мүн шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай нютагай засагай хуули ёһоной шийдхэбэринүүдтэ харша бэшэ хубида хүсэндөө байдаг.

4-дэхи статья

1. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нэгэдэхи зарлалай түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалнуудай хунгалта тэрэнэй байгуулагдаһан үдэрһөө нэгэ жэл болохоһоо орой бэшэ үнгэргэгдэхэ ёһотой.

2. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нэгэдэхи зарлалай түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалнуудай хунгалтые «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын газар дэбисхэрэй хунгуулийн комисси

зарладаг. Һунгалта «Оросой Холбоото Уласай эрхэтэдэй Һунгуулийн эрхын болон бүгэдын һанал хуряалгада хабаадаха эрхын гол лаб найдуулганууд тухай» гэхэн 2002 оной июниин 12-ой № 67-ФЗ Холбоото уласай хуулийн болон «Буряад Уластахи нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай Һунгамалнуудай Һунгалта тухай» гэхэн 2003 оной сентябриин 17-ой № 419-III Буряад Уласай Хууляар тогтоогдоһон гуримаар үнгэргэгдэдэг.

3. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нэгэдэхи зарлалай түлөөлэлгэтэ зургаанай Һунгамалнуудай Һунгалтын бэлэдхэл болон үнгэргэлгыё «Оросой Холбоото Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудыё оруулха тухай» гэхэн 2022 оной мартын 14-эй № 60-ФЗ Холбоото уласай хуулийн 9-дэхи статьягай 9-дэхи хубиин ёһоор, Буряад Уласай Һунгуулийн комиссийн шийдхэбэреэр шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта Һунгалта бэлдэхэ болон үнгэргэхэ талаар бүрин этигэмжэнүүдэй бээлүүлгын даалгагдаһан газар дэбисхэрэй Һунгуулийн комисси (саашадаа - Һунгалта эмхидхэжэ байһан Һунгуулийн комисси) эмхидхэдэг.

4. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нэгэдэхи зарлалай түлөөлэлгэтэ зургаанай Һунгамалнуудай Һунгалта үнгэргэхэ Һунгуулийн тойрогуудай хэб зурагыё Һунгалта эмхидхэжэ байһан Һунгуулийн комисси Һунгалта зарлаха тухай шийдхэбэрийн албан ёһоор толилогдоһон үдэрһөө табан үдэрэй үнгэрхэһөө орой бэшэ тодорхойлдог ба баталдаг.

5. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нэгэдэхи зарлалай түлөөлэлгэтэ зургаанда Һунгалта үнгэргэлгын эд хэрэгсэлэй ба оньһоной талаар хангалгыё уласай бюджетэй мүнгэнэй ашаар Буряад Уласай бүрин этигэмжэтэ гүйсэдхэхы зургаан бээлүүлдэг.

5-дахи статья

1. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай дотоодо байгуулгыё шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нэгэдэхи зарлалай түлөөлэлгэтэ зургаан Һунгагдаһанайнгаа удаа тодорхойлдог ба нютагай засагай байгууламжын дүрим соо батадхадаг.

2. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанууд бүрилдүүлэгдэһэн үдэрһөө холбоото уласай ба уласай хуулийн ёһоор дүрим болон нютагай засагай хуули ёһоной бусад шийдхэбэринүүдыё абаха эрхэтэй.

3. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нэгэдэхи зарлалай түлөөлэлгэтэ зургаан хадаа олон мандадтай Һунгуулийн тойрогуудаар олонхидо түшэглэһэн Һунгуулийн гуримаар олонхиин нюусаар дуугаа үгэхэдэ, бүгэдын адли тэгшэ ба сэхэ Һунгаха эрхын үндэһөөр нютагай

засагай һунгалтада һунгагадаг Һунгамалнуудай зүблэл (саашадаа – нютагай засагай байгууламжын Һунгамалнуудай зүблэл) болоно. Нютагай засагай байгууламжын нэгэдэхи зарлалай Һунгамалнуудай зүблэлэй гэшүүдэй тоо - арбан табан Һунгамал. Нэгэдэхи зарлалай Һунгамалнуудай бүрин этигэмжэнүүдэй болзор – табан жэл.

4. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын түрүүшын засаг даргы (саашадаа - нютагай засагай байгууламжын засаг дарга) мұрысөөнэй дүнгүүдээр мұрысөөнэй комиссиин дэбжүүлһэн дэбжүүлэгдэгшэдэй дундаһаа нютагай засагай байгууламжын Һунгамалнуудай зүблэл һунгадаг. Нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда дэбжүүлэгдэгшэдые шэлэн абаха мұрысөө үнгэргэлгын гуримые, мұрысөөнэй комиссиин гэшүүдэй хамтын тоое нютагай засагай байгууламжын Һунгамалнуудай зүблэл тогтоодог. Мұрысөөнэй комиссиин гэшүүдэй хахадые нютагай засагай байгууламжын Һунгамалнуудай зүблэл томилдог, нүгөө хахадыеень - Буряад Уласай Толгойлогшо.

5. Нютагай засагай байгууламжын засаг даргын бүрин этигэмжэнүүдэй болзор табан жэл юм.

Нютагай засагай байгууламжын засаг дарга нютагай засагай байгууламжын Һунгамалнуудай зүблэлэй нютагай засагай байгууламжын засаг даргые һунгаха тухай шийдхэбэри абаһан үдэрһөө тушаалаа эзэлдэг болон нютагай захиргааниие толгойлдог.

6. Нютагай засагай байгууламжын засаг дарга удаадахи бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлдэг:

шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжые гүрэнэй засагай зургаануудтай, гүрэнэй бусад зургаануудтай, бусад нютагай засагай байгууламжануудай нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудтай, эрхэтэдтэй болон эмхинүүдтэй харилсаануудта түлөөлдэг, шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын зүгһөө этигэмжын саарһагүйгөөр үйлэдэдэг;

нютагай засагай байгууламжын Һунгамалнуудай зүблэлэй баталан абаһан гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдтэ нютагай засагай байгууламжын дүримөөр тогтоогдоһон гуримаар гараа табидаг ба тунхагладаг;

эрхэ мэдэлэйнгээ хэм соо хуулита шийдхэбэринүүдые гаргадаг;

нютагай засагай байгууламжын Һунгамалнуудай зүблэлэй ээлжээтэ бэшэ зүблөө зарлаха эрилтэ табиха эрхэтэй;

эрхэтэдэй суглаа үнгэргэхэ үүсхэл гаргадаг;

холбоото уласай хууляар тогтоогдоһон ушарнуудта эрхэтэдэй суглаа зарладаг;

нютагай удха шанартай асуудалнуудые шийдхэхэ талаар бүрин этигэмжэнүүдые болон холбоото уласай хуулинуудаар ба Буряад Уласай хуулинуудаар нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта дамжуулагдаһан

гүрэнэй зарим бүрин этигэмжэнүүдые нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай бээлүүлхые хангадаг;

Холбоото уласай хууляар болон «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн 2004 оной декабрийн 7-ой № 896-III Буряад Уласай Хууляар тодорхойлогдоһон бусад бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлдэг.».

6-дахы статья

1. Тус Хуули нютагай бүгэдын ханал хуряалга үнгэргэхэ тухай эрхэтэдэй үүсхэл гаргаагүй ушарта тус Хуулийн хүсэндөө ороһоной удаа харын үнгэрһэн хойно хүсэндөө орохо ёһотой 5-дахы статьяһаа гадна албан ёһоор толилогдоһон үдэрэй удаа арбан үдэрэй үнгэрһэн хойно хүсэндөө орохо.

2. Тус Хуулийн хүсэндөө ороһон үдэрһөө 2026 оной мартын 1 болотор тус Хуулийн 1-дэхи статьяда заагдаһан нютагай засагай байгууламжануудые шэнэлэн хубилгаха шэлжэлтын хугасаа хүсэндөө байха. Шэлжэлтын хугасаагай үргэлжэдэ шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудые бүрилдүүлгэ бээлүүлэгдэдэг, мүн шэнэлэн хубилгалгатай холбоотой бусад асуудалнууд гуримшуулагдадаг. Шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нэгэдэхи зарлалай түлөөлэлгэтэ зургаанай байгуулагдаһан үдэрһөө эхилээд, 2026 оной мартын 1 болотор хугасаада тэрэ шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын дүрим, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудые бүрилдүүлгын асуудалнуудаар нютагай засагай хуули ёһоной шийдхэбэринүүдые, шэнэлэн хубилгалгатай ба нютагай удха шанартай асуудалнуудые шийдхэлгэтэй холбоотой нютагай засагай хуули ёһоной бусад шийдхэбэринүүдые баталан абадаг.

3. Шэнэлэн хубилгагдажа байһан нютагай засагай байгууламжануудай эзэн эрхын, ажахын бүлгэмүүдэй хуби нийлүүлэгшын (хабаадагшын) эрхын, бусад эрхэнүүдэй ба уялгануудай шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжада шэлжэһэн ушарһаа нютагай засагай эмхи зургаануудай, нютагай засагай нэгэдэмэл үйлэдбэрийн эмхинүүдэй эмхидхэн байгуулгын дансануудта, мүн бусад эмхинүүдэй эмхидхэн байгуулгын ба бусад дансануудта хубилалтанууд холбоото уласай хууляар тогтоогдоһон гуримаар оруулагдадаг.

4. Шэнэлэн хубилгагдажа байһан сомонуудай ба «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын бюджетүүдэй түлэбүүдые бэлдэлгые ба хаража үзэлгые, бюджетүүдэй баталалгые ба дүүргэлгые, тэдэнэй дүүргэлтын хиналта бээлүүлгые, бюджетүүдэй бээлүүлгэ тухай тоосоонуудай бэлдэлгые ба баталалгые шэнээр байгуулагдаһан нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай бүрилдүүлэгдэхэ үдэр болотор шэнэлэн хубилгагдажа байһан сомонуудай

болон «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын нютагай захиргаанууд хангадаг, харин шэнээр байгуулагдахан нютагай засагай байгууламжын нютагай өөхэдын хүтэлбэрийн зургаануудай байгуулагдахан үдэрһөө – шэнээр байгуулагдахан нютагай засагай байгууламжын нютагай захиргаан тэдэнэй шэнэлэн хубилгагдахааа урид байхан нютагай засагай байгууламжа бүхэнөөр аминдань.

5. Шэнээр байгуулагдахан нютагай засагай байгууламжын нютагай өөхэдын хүтэлбэрийн зургаануудай байгуулга тодорхойло асуудалаар нютагай бүгэдын ханал хуряалга үнгэргэхэ тухай эрхэтэдэй үүсхэл гаргабал, нютагай бүгэдын ханал хуряалга үнгэргэлгыг эмхидхэлгэ «Ахын аймаг» гэхэн нютагай засагай байгууламжын газар дэбисхэрэй хунгуулиин комиссида даалгагдаха.

Буряад Уласай Толгойлогшо

А.С. ЦЫДЕНОВ

Улаан-Үдэ хото
2024 оной декабриин 19

№ 793-VII